

Ohjeet: Ei kirjallista materiaalia, eikä laskinta. Tenttikaavasto jaetaan. Älä tee mitään merkintöjä tenttikaavastoon. Palauta kaavasto valvojalle Välikokeen 1 kanssa. Välikokeessa 1 on 5 tehtävää ja yksi BONUS-tehtävä. **Välikokeen 1 maksimipistemäärä on 25 pistettä.**

Tehtävä 1. Selitä alla olevat termit ja käsitteet (max +1p per termi/käsite).

a) Häiriön kompensointi myötäkytkennällä	b) erosuure	c) KILL-ilmiöt
d) polynomimalli	e) OiVa-sääntö	d) LTI-systeemi

Tehtävä 2. Ajat autolla kaupungilla. Mietiskelet samalla Automaatio-kurssin asioita. Ajaessasi huomaat yhtymäkohtia käytännön elämän ja kurssin asioiden välillä. Yksi niistä on auton nopeuden hallinta. Piirrä auton nopeuden hallinnan karkea lohkokaavio, jossa on seuraavat lohkot:

- säädin
- toimilaite
- mittausjärjestelmä
- myötäkytkentäkompensoittori
- prosessi

Kirjoita lohkojen yläpuolelle lohkoja fysikaalisesti kuvaavat nimet esim. kaasupoljin. Merkitse kaavioon myös lohkoihin tulevien ja lohkoista lähtevien funktioiden tunnuksset. Esimerkki: prosessilohkon ulostulo on auton nopeus, jonka tunnus on v . Nimeä tunnukselliset signaalit. Esimerkki: v on auton nopeus. Saat valita funktioiden tunnuksset itse. (4p)

Tehtävä 3. DC- ja AC-moottorien malleihin sisältyy oheinen vakioikertoiminen osamalli, joka selittää moottorin akselin kulmanopeuden ω riippuvuuden ohjaavasta nettovääntömomentista n . Mallissa vakio J on akselin ja siihen kiinnitetyn kuorman huomioiva hitausmomentti, ja vakio b on viskoosin vaimennuksen kerroin.

$$J \cdot \dot{\omega}(t) = n(t) - \underline{n} \cdot \omega(t) \quad (1)$$

- Piirrä osamallin alkeislohkokaavio. (2p)
- Johda vastefunktion $\omega(t)$ Laplace-muunnos. (1p)
- Kirjoita systeemin luonnollisen vasteen muunnos. (1p)
- Kirjoita systeemin pakkovasteen muunnos. (1p)
- Kirjoita systeemin luonnollinen vaste. (1p)
- Kirjoita systeemin siirtofunktio. (1p)

$$y'' + 2y' = f(x)$$

$$f(x) = 2x^2 + 3x + 1$$

$$y_p = Ax^2 + Bx + C$$

$$y_p' = 2Ax + B$$

$$y_p'' = 2A$$

$$Ax^2 + Bx + C + 4Ax + 4B = f(x)$$

$$Ax^2 + Bx + 4Ax + 4B + C = f(x)$$

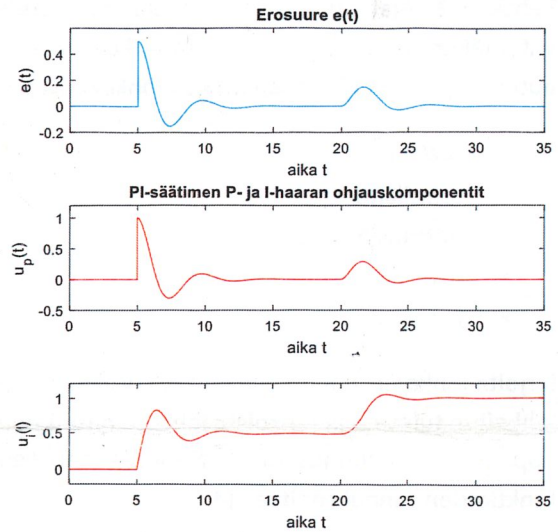
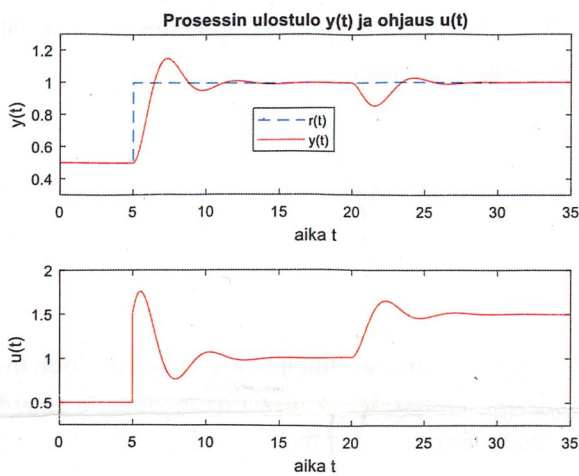
$$Ax^2 + (B+4A)x + 4B + C = 2x^2 + 3x + 1$$

$$\begin{cases} A = 2 \\ B + 4A = 3 \\ 4B + C = 1 \end{cases}$$

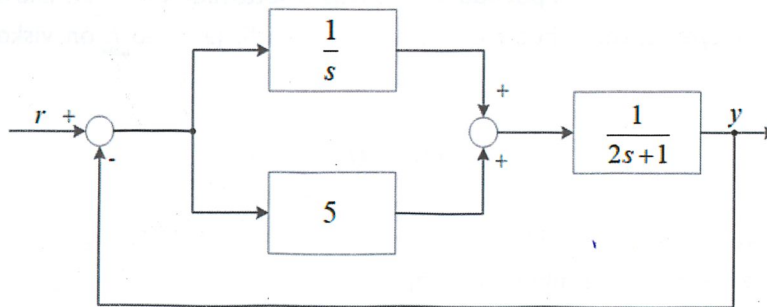
Tehtävä 4. Kaavassa (2) on erään PI-säätimen ohjauksen $u(t)$ päättelyalgoritmi.

$$u(t) = u_c + K_p \cdot e(t) + \int_0^t K_I \cdot e(\tau) d\tau, \quad e(t) = r(t) - y(t) \quad (2)$$

- a) Piirrä kaavan (2) mukainen lohkokaavio, jonka output on ohjaus $u(t)$ ja jonka inputit ovat $r(t)$ ja $y(t)$. Merkitse lohkokaavioon huolellisesti nuolien suunnat, haarautumispisteet ja jokaisessa haarassa kulkevat signaalit. (2p)
- b) Alla olevissa kuvissa on erään prosessin asetusrvo- ja häiriövaste, kun prosessia on säädetty kaavan (2) mukaisella PI-säätimellä. Kuviin on piirretty ajanfunktiona myös erosuure sekä PI-säätimen P- ja I-haarojen ohjauskomponentit. Selosta PI-säätimen P- ja I-haaran toimintaperiaatteet kuvien vasteiden avulla. (4p)

Tehtävä 5. Muodosta alla olevan systeemin siirtofunktio r :stä y :hyn. (2p)

BONUS-tehtävä. Pisteytä oma välikoe tehtäväkohtaisesti ja laske tehtäväkohtaiset pisteet yhteen. Olkoon p välikokeen kokonaispisteet. Käytä alla olevia pisterajoja välikokeesi arvosanan arvioinnissa.

0, $p < 11.25$

1, $11.50 \leq p \leq 13.75$

2, $14.00 \leq p \leq 16.25$

3, $16.50 \leq p \leq 18.75$

4, $19.00 \leq p \leq 21.25$

5, $p \geq 21.50$

Oikea arvosana: +2p, arvosanan virhe ± 1 arvosanaa: +1p, muutoin: 0p.